

Andrzej Ciupiński

Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Akademia
im. Jana Długosza w Częstochowie

[rec.] Lech Chojnowski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Aspekty instytucjonalne i organizacyjne*, Słupsk 2017, ss. 193

W ostatnich kilku latach ukazało się wiele monografii poświęconych problemom bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Najczęściej są to opracowania zbiorowe, z reguły wielowątkowe. Spotyka się wśród nich tematy poświęcone aktualnym aspektom różnych wymiarów bezpieczeństwa. Natomiast recenzowana książka wyszła spod pióra autora o wieloletnim doświadczeniu badawczym, który opublikował wcześniej kilka teoretycznych, syntetycznych opracowań¹. Dzięki temu jest to zwarte opracowanie zawierające wartościowe oraz przejrzyste treści o dużych walorach dydaktycznych.

Praca składa się z siedmiu rozdziałów, ułożonych logicznie, zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi. Dwa pierwsze rozdziały mają charakter wprowadzający i zapoznają czytelnika z podstawową terminologią i warsztatem pojęciowym bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego oraz najważniejszymi instytucjami odpowiedzialnymi za to bezpieczeństwo. Trzy kolejne traktują o problemach użycia siły w stosunkach międzynarodowych. Zgodnie z układem monografii rozdział trzeci poświęcony jest instytucjom powołanym do zapobiegania konfliktom zbrojnym. Rozdział czwarty dotyczy porozumień w sprawie kontroli zbrojeń i redukcji środków bojowych nuklearnych i konwencjonalne. Rozdział piąty charakteryzuje nielegalne formy użycia siły oraz zakazane metody i środki walki zbrojnej. Rozdział szósty ma bardziej humanitarny charakter, gdyż

¹ L. Chojnowski, *Bezpieczeństwo. Zarys teorii*, Słupsk 2015; idem *Bezpieczeństwo narodowe. Studium teoretyczne*, Słupsk 2016.

dotyczy ochrony ludności i dóbr kultury podczas międzynarodowych konfliktów zbrojnych. W ostatnim, siódmym rozdziale autor skoncentrował się na głównych organizacjach wyposażonych w kompetencje do utrzymania bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom. Przedstawiono głównie organizacje o charakterze globalnym oraz skoncentrowano się na obszarze euroatlantyckim.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez autora nasuwa się kilka logicznych wniosków, które znalazły odzwierciedlenie w podsumowaniu.

1. Z punktu widzenia egzystencjalnych potrzeb warunkujących przetrwanie państwa występuje dychotomiczny podział uwarunkowań, prowadzący do wyodrębnienia wymiaru wewnętrznego oraz zewnętrznego.
2. Bezpieczeństwo zewnętrzne jest nierozdzielnie związane z funkcjonowaniem systemach międzynarodowych (autor używa liczby pojedynczej). W systemach tych organizacje międzynarodowe stanowią najbardziej rozwiniętą formy współpracy państw. Dysponują one licznymi atrybutami, dzięki którym wypełniają różnorodne zadania. Za najważniejsze z nich Lech Chojnowski uznał funkcje: regulacyjne, kontrolno-korygujące, operacyjne, informacyjne oraz budowy zaufania w stosunkach między państwami. Tę ostatnią funkcję organizacje pełnią z coraz większymi problemami, w związku z tym obserwujemy postępujące obniżenie ich autorytetu.
3. Konsekwencje konfliktów zbrojnych ery przemysłowej skłoniły społeczność międzynarodową do poszukiwania pokojowych rozwiązań sporów. Doprowadziło to do zakazu i delegalizacji wojen agresywnych (napastniczych). Autor wyróżnił kilka z wcześniej przedstawionych aktów prawa międzynarodowego. Z tych aktualnie obowiązujących najważniejsze są Karta Narodów Zjednoczonych oraz *Deklaracja zasad prawa międzynarodowego dotyczącego przyjaznych stosunków...* z 1970 r.
4. Na tle ogromu strat, jakie ludzkość poniosła w konfliktach XX w., jedną z nielicznych pozytywnych tendencji stanowi dążenie do ograniczenia wyścigu zbrojeń oraz redukcji broni konwencjonalnej, a także traktaty, których przedmiotem jest broń jądrowa: Start I oraz Start II. Pozytywną rolę odgrywają środowiska polityków i ekspertów, którzy opracowują i legitymizują ograniczenia w zakresie użycia siły. Znaczącym dorobkiem cywilizacyjnym są uregulowania dotyczące ludności cywilnej, zasady humanitaryzmu podczas walki obejmujące ochronę: rannych, chorych, rozbitków i jeńców wojennych.
5. W XX w. rozwijały się instytucje dążące do zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego. Przetrwały do czasów współczesnych. Z ich dorobku czerpią doświadczenia nowe instytucje, które doskonalą instrumentarium przeciwdziałania wojnom. Wśród nich jest także Unia Europejska, wyróżniona za swoją działalność pokojową nagrodą Nobla w 2012 r.

Opracowanie zostało wzbogacone o kilkanaście tabel informacyjnych oraz bibliografię, w której oprócz wykazu literatury czytelnik odnajdzie podstawowe akty prawne i dokumenty dotyczące bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Praktycznym i pożytecznym aspektem tego wykazu są liczne portale internetowe, na których można znaleźć dokumenty, analizy, debaty strategiczne oraz ekspertyzy na temat bezpieczeństwa międzynarodowego. Recenzowana monografia może spełniać funkcję podręcznika dla studentów bezpieczeństwa narodowego oraz politologii. Niewątpliwie zainteresuje środowisko naukowe zajmujące się metodologicznymi oraz instytucjonalnymi wymiarami bezpieczeństwa.